

Övervakningskommittén
för landsbygdsprogrammet

2009-08-03

ÖK-sekretariatet

Protokoll nr 1/2009 från möte med övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet

Tid: Den 17 juni 2009

Plats: Piperska Muren, Stockholm

Dagordning: Se bilaga 1

Deltagare: Se bilaga 2

1 Mötets öppnande

Ordförande Rolf Eriksson, förklarar mötet öppnat och hälsar alla välkomna till mötet med övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet.

Samtliga deltagare presenterar sig.

2 Godkännande av dagordning

Ordföranden lämnar ordet fritt för synpunkter på förslaget till dagordning.

Beslut

Övervakningskommittén beslutar att godkänna dagordningen.

3 Presentation av nya ledamöter

Regeringskansliet har fattat beslut om fyra nya ordinarie ledamöter: Charlotta Kabo Stenberg, Länsstyrelsen i Blekinge län, Lars Wikström, Tillväxtverket, Anders Bergström, Svenska kommunalarbetareförbundet, Maria Gustafsson, Nationella landsbygdsnätverket

Regeringskansliet har också fattat beslut om fyra nya ersättare: Ann-Marie Heikkilä, Tillväxtverket, Jan Nordwall, Sveriges Hembygdsförbund, Anja Westberg, Svenska kommunalarbetareförbundet, Peter Melin, Nationella landsbygdsnätverket

4 Val av två justeringsmän

Två justeringsmän ska justera protokollet jämte ordföranden innan det översänds till övervakningskommittén.

Beslut

Övervakningskommittén beslutar att utse Thomas Bertilsson och Ingegerd Petersson till justeringsmän.

5 Beslut om ändringar i arbetsordningen för övervakningskommittén

Thérèse Ljungquist, ÖK-sekretariatet, presenterar förslag till ändring av arbetsordningen, se bilaga 3.

Föreslagna ändringar:

1. Uppdatering av organisationer som är representerade i kommittén med anledning av ny sammansättning.
2. Möjlighet för ordföranden att i särskilt brådskande fall besluta om kortare tid för skriftlig procedur än 15 arbetsdagar.
3. Reglering av hur många dagar innan mötet som ledamöterna ska ha kommit in med frågor om svar ska kunna lämnas vid mötet.
4. Att ledamot/ersättare även vid förändring av e-postadress ska meddela detta till övervakningskommitténs sekretariat.

Diskussion:

Peter Einarsson, Ekologiska lantbrukarna, anser att det är svårt att besluta om detta idag, eftersom alla ändringsförslag inte fanns med i utskicket inför mötet. Flera ledamöter diskuterar även formuleringarna i punkt två och tre. Sören Kissmeyer-Nielsen, EU-kommissionen, menar att en ändring behöver göras i avsnitt 2.1 i arbetsordningen eftersom texten återspeglar rådets förordning och denna har ändrats.

Beslut

Övervakningskommittén beslutar att ändra arbetsordningen när det gäller uppdatering av organisationer samt den följdändring som krävs p.g.a. att artikel 78 f i rådets förordning (EG) nr 1698/2005 har ändrats¹. Kommittén beslutar att övriga ändringar får tas upp på nästa möte. Ingegerd Petersson föreslår en ny formulering av punkt 3 som får beaktas vid nästa tillfälle.

En diskussion om kommitténs arbetsformer ska hållas vid nästa möte.

6 Förslag till ändringar i landsbygdsprogrammet 2007-2013

Rolf Eriksson, Jordbruksdepartementet, inleder med en allmän beskrivning och betonar även vikten av ett beslut idag med anledning av den korta tidsplanen. Fem större ändringar av programmet föreslås:

1. Ändringar med anledning av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, den s.k. hälsokontrollen
2. Stärka insatserna inom programmets andra axel i syfte att förbättra måluppfyllelsen och därmed bidraget till de svenska miljökvalitetsmålen.
3. Ökad satsning på investeringsstöd riktat till mjölksektorn.
4. Ändringar med anledning av satsningen på Sverige som det nya matlandet.
5. Förstärkning av TA-medlen i syfte att påskynda handläggningen av ärenden och därmed förbättra genomförandet av programmet.

Helene Holstein, Linda Nöremark och Sofia Björnsson, Jordbruksdepartementet, redogör mer detaljerat för programändringarna som föreslås för de olika axlarna, se bilaga 4-8.

Diskussion:

En större diskussion hålls. Thomas Bertilsson, Lantbrukarnas Riksförbund, anger att LRF har ett antal principiellt viktiga invändningar mot regeringens förslag. Bl.a. är man kritisk till att rovdjurspolitiken har lyfts in i programmet och man anser även att betesmarker med allmänna värden, som p.g.a. den nya betesmarksdefinitionen faller utanför gårdsstödet, ska få ökad ersättning inom landsbygdsprogrammet. Vidare menar LRF att ökningen av TA-medel bör ses över, eftersom LRF anser att så mycket som möjligt av pengarna ska komma ut till stödmottagarna. Dessutom anser LRF att ÖK-mötenas form bör ses över. Thomas Bertilsson

---

¹ Ändringen framgår av rådets förordning (EG) nr 74/2009 om ändring av förordning (EG) nr 1698/2005

meddelar att man kommer att avstå att rösta idag. Peter Einarsson, Ekologiska lantbrukarna, delar LRF:s uppfattning i flera frågor samt hänvisar till en skrivelse som man skickat till ledamöterna i övervakningskommittén. I skrivelsen tar Ekologiska lantbrukarna tillsammans med Svenska Naturskyddsföreningen upp tre svagheter som man anser finns i programförslaget: Det saknas förslag om kompensation till de betesmarker med allmänna värden som från i år utesluts från gårdsstödet, den föreslagna höjningen av ersättningen till ekologisk produktion är inte utformad för att effektivt stimulera produktionen av ekologisk mat dessutom föreslås det inte någon ökning av kompetensutvecklingsmedel till områdena biologisk mångfald och ekologisk produktion trots en stor satsning på ökade kompetensutvecklingsmedel (94 Mkr/år). Peter Einarsson, Ekologiska lantbrukarna menar att detta är tillräckliga skäl för dem att rösta nej idag. Flera andra ledamöter anser också att frågan om betesmarker är problematisk (Göran Blom, Naturvårdsverket, Birger Swanström, Sveriges Hembygdsförbund, Ingegerd Petersson, Hela Sverige ska leva och Pia Lindeskog, Svenska Naturskyddsföreningen).

Det blir ingen omröstning under dagen, p.g.a. att två ledamöter, Peter Einarsson, Ekologiska lantbrukarna och Pia Lindeskog, Svenska Naturskyddsföreningen, meddelar att de avser att rösta nej till förslaget.

Beslut

Övervakningskommittén beslutar att beslut i ärendet ska fattas genom en fortsatt skriftlig procedur där ett uteblivet skriftligt svar anses som ett godkännande. Ett justerat förslag och övrigt material ska vara ledamöterna tillhanda senast den 24 juni och svar ska lämnas senast den 29 juni.

7 Förslag till årsrapport för landsbygdsprogrammet 2008

Roland Sten, ÖK-sekretariatet, börjar med att gå igenom några justeringar som gjorts inför dagens möte och håller sedan en övergripande information om innehållet i årsrapporten för 2008.

Inom axel 1 varierar måluppfyllelsen starkt mellan stödåtgärderna, men den sammanfattande bedömningen för axeln är att måluppfyllelsen är god.

Inom axel 2 (förbättra miljön och landskapet) varierar måluppfyllelsen mellan miljöersättningarna. Bedömningen är att insatser för att öka måluppfyllelsen för vissa delar inom miljöersättningarna behövs: ekologiska produktionsformer, miljöskyddsåtgärder, skyddszoner, slätterängar samt utvald miljö inklusive anläggning av våtmarker. Dessa ersättningar har låg måluppfyllelse eller en utveckling som pekar mot att målet inte kommer att nås till 2013.

Den samlade bedömningen av axel 3 är att målet inte är uppfyllt. De företagsinriktade stöden har högst anslutning. Lägre måluppfyllelse uppnås i projektstöden som syftar till en förbättrad livskvalitet på landsbygden. En bidragande orsak till detta kan vara att det fram till slutet av 2008 var ett krav att projektstöden alltid skulle medfinansieras med annan offentlig medfinansiering utöver finansiering från EU och svenska staten. Medfinansieringskravet i enskilda projekt togs bort under hösten 2008.

Inom axel 4 (Leader) har arbetet under 2008 varit inriktat på att ta fram ytterligare lokala utvecklingsstrategier, bygga upp LAG-organisationerna och kompetensutveckling kring metodfrågor. Under året har 42 LAG-grupper blivit godkända. Ytterligare drygt 20 LAG-grupper förväntas bli godkända under första halvåret 2009, vilket innebär att målet för antalet grupper är på god väg att uppfyllas liksom att större delen av landsbygden kommer att omfattas av Leader. Bara några få av de verksamhetsklara grupperna har hunnit handlägga ärenden. Även för 2008 är således måluppfyllelsen vad gäller beslutade projekt låg.

Pasi Kemi, ÖK-sekretariatet, informerar om måluppfyllelse för axel 1, 3 och 4:s omfattningsindikatorer, se bilaga 9.

Christine Bergh, ÖK-sekretariatet, informerar om måluppfyllelse för axel 2:s omfattningsindikatorer, se bilaga 9.

Diskussion:

Katarina Borgh-Rahm, EU-kommissionen, anser att rapporten generellt sett är bra, men saknar ett avsnitt med redovisning om återkrav. Thomas Bertilsson, Lantbrukarnas Riksförbund undrar om man kan se några tendenser för 2009. Niclas Purfürst, Jordbruksverket, meddelar att uppgifter om utvecklingen hittills under året kommer att finnas tillgänglig på Jordbruksverkets webbplats inom kort.

Beslut

Ledamöterna kan inte ta ställning till de justeringar som gjorts inför mötet.

Övervakningskommittén beslutar att årsrapporten ska beslutas genom en fortsatt skriftlig procedur där ett uteblivet svar är att anse som ett godkännande. Svar ska lämnas senast den 24 juni klockan 12:00.

8 Aktuella frågor i genomförandet och uppföljning av frågor från föregående möte

a) Information om tidigare inlämnade programändringar

Roland Sten, ÖK-sekretariatet, informerar om vad som hänt i fråga om tidigare programändringar. Bl.a. har det ändringsförslag (ändring nummer fyra) som togs upp på föregående möte godkänts av kommissionen. När det gäller ändringen avseende betesmarker (ändring nummer 5), som skickades till kommissionen i våras, pågår fortfarande kommissionens godkännandeprocess.

b) Information om läget för Skogsstyrelsen och Sametinget

Annelie Stomberg, Skogsstyrelsen, rapporterar att 46 st ärenden har beviljats inom kompetensutveckling axel 1. Dessa ärenden omfattar 1/3 av budgetmedlen. Det är en blandning av företagsstöd och projektstöd. Inom axel 2 håller Skogsstyrelsen just nu på med att fatta de första besluten. Antal ansökningar som har kommit in är 570 st, varav 65 st handlar om att öka arealen ädellöv, 35 st avser skötselåtgärder och 470 st avser målklassning.

Margareta Tellström, Sametinget, meddelar att arbetet i stort sett fortlöper väl. Ersättningen för värdefulla natur- och kulturmiljöer i renskötselområdena är populär, medan ersättningen för restaurering av kåtor däremot är mindre efterfrågad. På den administrativa sidan har man tillsatt en halvtidstjänst som ska ta hand om inkommande ärenden. På så sätt ska man kunna förkorta handläggningstiden. Sommaranställningar avlastar också arbetsbördan. Inför årsskiftet 2009/2010 räknar man med fler stödsökande.

c) Information från Jordbruksverket om serviceåtagande och förenklingar för stödmottagare

Niclas Purfürst, Jordbruksverket, informerar om Jordbruksverkets serviceåtagande i fråga om nationella projektstöd. Åtagandet innebär att beslut ska fattas inom två månader efter det att en komplett ansökan är inkommen. Jordbruksverket har även undersökt stödmyndigheternas handläggningstider. Under 2007, i inledningen av programperioden, var handläggningstiderna långa. Nu har handläggningstiderna i stort sett halverats. Den genomsnittliga tiden för beslut ligger på i genomsnitt 100 kalenderdagar.

Vidare har Jordbruksverket undersökt förekomsten av sanktioner i samband med handläggningen inom axel 1 och 3. Undersökningen visar att det endast handlar om ett 50-tal fall av 2 600 ärenden. Orsaken till sanktionerna handlar om att man redovisat kostnader som inte är stödberättigande.

Jordbruksverket har gjort vissa förenklingar för stödmottagare, bl.a. när det gäller rutiner vid beslut om stöd. Vidare har man infört servicen att påminna stödmottagare om att komma in med ansökan om utbetalning. En projektdatabas har skapats där intresserade kan hitta idéer och inspiration. En handbok om hur man driver projekt har upprättats som en hjälp för projektägare/-ledare. Jordbruksverket har också tagit fram ett förtydligande om gränsdragningen mellan projekt- och företagsstöd, eftersom avgränsningen har varit svårt att förstå.

Niclas Purfürst meddelar också att Jordbruksverket inom kort kommer att fördela hälften av reserven av medel avseende axel 1 och 3. För axel 4 kommer 70 % av reserven att fördelas.

Anna Malmberg-Lindqvist, Utbetalande myndighet, informerar om det serviceåtagande som beslutats på utbetalningssidan och som ska gälla för ärenden som kommer in från och med den 1 augusti i år. Åtagandet innebär att utbetalande myndighet senast inom tre veckor från det att ansökan om utbetalning kommit in ska ha skickat ut en begäran om komplettering om sådan krävs för att utbetalning ska kunna göras. För kompletta ärenden ska handläggningstiden inför utbetalning vara högst sex veckor. Vidare ska ärenden som handlar om förskottsutbetalningar behandlas med förtur.

Maria Gustafsson, Landsbygdsnätverket, informerar om att nätverkets styrgrupp har arbetat mer proaktivt med underutnyttjade åtgärder. Nätverket fungerar även som kontaktpunkt för Leadergrupperna. Inom Leader råder stor entusiasm men samtidigt finns många frustrationer. Många Leaderområden är små och har en liten budget, men ändå har de samma administrativa krav som stora områden. Under sådana förutsättningar kan det vara svårt att klara arbetet. Det kan även leda till att vissa områden får stänga efter ett par år p.g.a. att medlen tagit slut. Det finns också en osäkerhet om gränsdragningar i fråga om vad som är att betrakta som företagsstöd respektive projektstöd och vad som kan anses vara stöd för drift av en verksamhet (vilket inte är stödberättigande) och inte. Nätverket har gjort en kartläggning av Leaderområdenas relationer med länsstyrelserna. Denna kartläggning tillsammans med erfarenhetsutbyten ska leda till ökad trygghet i hanteringen.

Diskussion:

Marianne Eriksson, Lantbrukarnas Riksförbund, pekar på problemet med att kommuner är offentliga medfinansierare i Leader och att de inte får stödja enskilda företagare, vilket gör att vissa satsningar stoppas. Att det är olika behandling av samma typ av insats på olika länsstyrelser är också negativt. Linda Nöremark, Jordbruksdepartementet, svarar att Jordbruksverket utreder frågan om definitionen av projekt- resp. företagsstöd.

9 Information om frågor som har kommit in till Förvaltningsmyndigheten, Regeringskansliet eller ÖK-sekretariatet

a) Skrivelse från interimsstyrelsen för det nationella fisketurismprojektet inom Leader

Skrivelsen handlar om att vissa Leaderområden anser att de inte har tillräckligt utrymme inom ramen för den s.k. samarbetsåtgärden. I skrivelsen förespråkas en höjning av taket för samarbetsåtgärden.

Rolf Eriksson, Jordbruksdepartementet, håller med om att samverkan är viktig för landsbygden och utvecklingen. När det gäller den specifika åtgärden så är det viktigt att man först använder den budget som finns och inte ser den begränsad till årsvis budget, utan som en budget för hela programperioden. Man måste också ta i beaktande att en ökning av denna insats innebär en neddragning någon annanstans. Regeringen är dock inte främmande för att se på möjligheterna till justering om det är nödvändigt och angeläget, pengarna ska finnas där de ger bäst resultat för landsbygden.

b) Skrivelse från ordförandegruppen för Leader

I skrivelsen uppges att sanktionsbestämmelserna skapar problem och man menar att undantag från dessa bestämmelser borde kunna vara möjligt för Leader eftersom detta utgör en så liten del av de stöd som finns i landsbygdsprogrammet.

Christina Nordin, Jordbruksdepartementet, återknyter till vad Niclas Purfürst nämnde tidigare i frågan (se punkt 8 c) och försäkrar att risken för sanktioner är en viktig fråga som diskuteras på flera plan. Information och utbildning är viktiga delar för att minimera risken för sanktioner.

10 Övriga frågor som ledamöter önskar ta upp

a) LRF: Kopplingarna mellan sammanhållningspolitiken och landsbygdsprogrammet; Det finns ett antal ÖK inom regionalpolitiken – finns det anledning att veta vad som pågår och hur ev. beslut i vårt ÖK påverkar eller påverkas av regionalpolitiken?

Rolf Eriksson, Jordbruksdepartementet, anser att det är en god idé att vidga blicken. Det är ju många aspekter från strukturfonderna, men även fiskefonden och socialfonden som har nära anknytning till landsbygdsprogrammet och dess genomförande. Målsättningen är att lägga lite tid på denna fråga vid nästa övervakningskommitté.

På Jordbruksverkets initiativ har det bildats en fondsamordningsgrupp med representanter för strukturfonderna, socialfonden, fiskefonden och landsbygdsfonden. Gruppen behandlar övergripande strategiska frågor när det gäller synergier och överlappningar mellan finansiella instrument och ska även utarbeta samordnade administrativa rutiner. Det finns information om den här gruppen i årsrapporten.

Diskussion:

Maria Gustafsson, Landsbygdsnätverket, informerar om att en lärkonferens, som anordnas gemensamt mellan olika fondmyndigheter, ska hållas den 9-10 februari 2010. Det är viktigt att de olika aktörerna kan lära av varandra och ha en löpande reflektionsprocess istället för att invänta utvärderingar på respektive område. Vid en s.k. nätverksträff den 30 september 2009 ska man även ta upp frågan om lärande. Lars Wikström, Tillväxtverket menar att de olika övervakningskommittéerna är som olika världar. De har helt olika arbetsätt. Riksrevisionsverket gör för närvarande en systemöversyn över övervakningskommitténs roll inom strukturfonderna. Lärkonferenser är en viktig del för att lära känna de olika systemen och bättre kunna nyttja varandras målgrupper. Politikområdena styr och skapar stuprör. Myndigheterna spelar en stor roll i detta.

b) LRF: Igångsättningsproblemen i Leader, vad beror de på och kan vi dra någon lärdom av det?

Frågan kommenteras inte ytterligare eftersom den diskuterats vid tidigare punkter.

c) LRF: Halvtidsutvärdering av landsbygdsprogrammet är på gång, kommer övervakningskommittén att ha möjlighet att påverka direktivet och på vilket sätt kommer aktörerna att kunna involveras i arbetet?

Rolf Eriksson, Jordbruksdepartementet, meddelar att regeringen har utsett Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som utvärderare för halvtidsöversynen av programmet. SLU kommer att påbörja sitt arbete strax efter sommaren och en rapport ska överlämnas till departementet den 1 november 2010. Utvärderingen ska insändas till kommissionen senast den 31 december 2010. Regeringsbeslut om utvärderingen är redan fattat vilket gör att direktivet redan är färdigt.

Utvärderarens uppdrag blir att granska och analysera vilka effekter programmet har haft, både att kvantitativt uppskatta programmets effekter men också bedöma de kvalitativa aspekterna av programmets åtgärder. Vidare ska utvärderaren analysera hur de finansiella resurserna har använts och om resurserna har använts på ett effektivt sätt. Utvärderaren ska också, utifrån sina slutsatser, lämna förslag till möjliga kvalitetshöjande åtgärder för programmet och dess genomförande.

Halvtidsutvärderingen kommer att vara ett viktigt underlag för ÖK, förvaltningsmyndigheten och för regeringen för att höja kvaliteten i programmet och i genomförandet.

Utvärderaren ska vara oberoende och arbeta självständigt. I uppdraget anges att SLU ska knyta en referensgrupp till sitt arbete. Tanken med referensgruppen är att öka insynen i SLU:s arbete och därigenom förbättras möjligheten för mottagarna att ta till sig resultaten och de ibland komplicerade metoderna och antagandena som görs.

Mer information om denna fråga tas upp vid nästa möte med övervakningskommittén. Avsikten är att nästa möte ska koncentreras kring frågor om uppföljning och utvärdering. Övervakningskommittén kommer att få löpande information om arbetet med halvtidsutvärderingen.

11 Information från Jordbruksdepartementet

Rolf Eriksson, Jordbruksdepartementet, föreslår att informationen tas vid ett annat tillfälle eftersom mycket av tiden för dagens möte har gått åt för diskussionen avseende punkt 6.

12 Information från EU-kommissionen

Sören Kissmeyer-Nielsen, EU-kommissionen, uppger att kommissionen har mycket att följa upp nu när det gäller hälsokontrollen och den europeiska återhämtningsplanen. På det formella planet gäller att de aktuella regelverken nu är på plats och publicerade.

En tillkommande strategi för Östersjöregionen planeras efter ett svenskt initiativ. Den ska leda till att existerande verktyg används på ett bättre sätt.

13 Övriga frågor

Inga övriga frågor tas upp.

14 Nästa möte

Övervakningskommittén beslutar att nästa möte ska hållas den 2 december 2009. Plats för mötet har ännu inte bestämts.

15 Mötets avslutande

Ordföranden förklarar mötet avslutat och tackar samtliga närvarande för deras deltagande.

Rolf Eriksson
Ordförande

Thérèse Ljungquist
Övervakningskommitténs sekretariat

Justeras:

Thomas Bertilsson

Ingegerd Petersson

Tillägg till protokollet:

Röstförklaring från Ekologiska lantbrukarna och Svenska Naturskyddsföreningen